

รายการพิเศษ “สู้อยู่ร่วม”
รายการสดออกอากาศทาง สทท.11
วันที่ 21 พฤศจิกายน 2549 เวลา 8.00 – 9.00 น.

คำถาม – คำตอบ สำหรับรองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

- 1. ทางกรมได้ดำเนินการเร่งด่วนในเรื่องใดบ้าง ในส่วนพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังมีปัญหา และมีอุปสรรคอะไรหรือไม่**

คำตอบ

สืบเนื่องจากการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ 47 จังหวัดของประเทศ กล่าวได้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาวะน้ำท่วม จะแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ พื้นที่นอกเมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่ในเมือง

พื้นที่นอกเมืองซึ่งเกิดน้ำท่วมจะมีทั้งที่เกิดการท่วมขังของน้ำและการผันน้ำเข้าไปเก็บกักไว้ในพื้นที่เหล่านี้เพื่อบรรเทาปัญหา น้ำท่วม ซึ่งเรียกกันว่า แก้มลิง การท่วมขังของน้ำลักษณะนี้จะทำให้หญ้าหรือพืชผลทางการเกษตรที่อยู่ระหว่างเพาะปลูกตายและเกิดการเน่าเสีย

ส่วนพื้นที่ในเมืองจะเป็นน้ำที่ท่วมและระบายออกไม่หมด เกิดการขังในพื้นที่ว่างบริเวณต่างๆ

ดังนั้น การดำเนินงานที่ผ่านมาในระยะเร่งด่วน กรมฯ ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ดังนี้

- 1. การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ**

1.1 กรมฯ ร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคจัดเจ้าหน้าที่ออกติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักและคลองสาขาในพื้นที่ 5 ลุ่มน้ำ ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำปราชินบุรี แม่น้ำยม และแม่น้ำน่าน เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ช่วงเดือนตุลาคม 2549 เพื่อเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำ โดยจะตรวจวัดพารามิเตอร์ DO หรือค่าออกซิเจนละลายทุกวัน และทุก 2 สัปดาห์ จะเก็บพารามิเตอร์อื่น ๆ อีก ได้แก่ BOD SS แอมโมเนีย ไนไตรท์ ไนเตรท ฟอสฟอรัสรวม โคลิฟอร์มแบคเรีย เป็นต้น

1.2 ทำการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่ที่รับน้ำเพื่อเฝ้าระวังการเน่าเสียของน้ำในทุ่ง

2. นำผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำประชาสัมพันธ์แจ้งต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. หากคุณภาพน้ำในทุ่งรับน้ำเริ่มมีปัญหาจะประสานงานกับกรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเร่งระบายน้ำออกจากพื้นที่โดยเร็ว เนื่องจากหากทิ้งระยะไว้เป็นเวลานานจะทำให้น้ำในทุ่งรับน้ำและน้ำที่ท่วมขังเกิดการเน่าเสีย และประสานงานกับจังหวัดในการเร่งระบายน้ำที่ท่วมขังในเมือง

4. สำหรับปัญหาและอุปสรรค ก็จะมีบ้างเนื่องจากในช่วงที่ผ่านมา ปริมาณน้ำในแม่น้ำหรือลำน้ำสาขายังมีปริมาณน้ำเต็มตลิ่งโดยเฉพาะมีน้ำจากทางด้านเหนือลงมา ซึ่งก็จะทำให้การระบายน้ำไม่รวดเร็วเท่าที่ควร แต่โดยภาพรวมก็ยังสามารถระบายออกไปได้

5. นอกจากนี้ กรมฯ ยังได้ดำเนินการตรวจสอบความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อระบบกำจัดขยะมูลฝอย ระบบระบายน้ำ ระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวม

2. อยากรู้ให้ท่านพูดถึงแผนการระบายน้ำเน่าเสีย เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับ

คำตอบ

แผนการระบายน้ำที่ได้ตกลงกัน มีดังนี้

1. การระบายน้ำออกจากพื้นที่ทุ่งรับน้ำ

1.1 ประสานงานให้กรมชลประทานเร่งระบายน้ำออกจากพื้นที่ทุ่งรับน้ำที่มีการนำน้ำไปเก็บกักไว้โดยพื้นที่ทุ่งรับน้ำที่มีแนวโน้มคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมลง จะได้รับการจัดการก่อน เพื่อเป็นการลดผลกระทบต่อคุณภาพน้ำของแม่น้ำหรือแหล่งรองรับน้ำ ทั้งนี้ จะพยายามระบายน้ำออกในช่วงที่ปริมาณน้ำในแม่น้ำหรือแหล่งรองรับน้ำมีปริมาณมากเพื่อช่วยเจือจางปริมาณความสกปรกของน้ำที่ระบายออกจากพื้นที่ทุ่งรับน้ำ

1.2 กรมชลประทานและการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยจะสนับสนุนการระบายน้ำจากเขื่อนเพิ่มเติมกรณีจำเป็นเพื่อช่วยเจือจางและไล่น้ำเสียให้เร็วที่สุด

1.3 แจ้งข้อมูลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแจ้งเตือนประชาชนและการประชาสัมพันธ์ภูมิภาค กรณีการระบายน้ำเน่าเสียจะทำให้เกิดปัญหาคุณภาพน้ำของแม่น้ำ เนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำดิบเพื่อการประปาและผู้ใช้้ำในการประกอบอาชีพ เช่น ผู้เลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น ผ่านทาง Website และสื่อต่างๆ

2. การจัดการน้ำท่วมขังในเมือง

2.1 สนับสนุนจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเร่งระบายน้ำบริเวณที่มีน้ำท่วมขังในเมืองออกจากพื้นที่ในช่วงที่สถานการณ์น้ำท่วมในภาพรวมได้คลี่คลายหรือลดความรุนแรงลงแล้ว เพื่อป้องกันมิให้เกิดสภาพน้ำเน่าเสีย

2.2 กรณีพื้นที่น้ำท่วมขังไม่ใหญ่มากหรือไม่สามารถระบายลงแหล่งน้ำได้ สามารถปล่อยให้แห้งตามธรรมชาติหรือให้มีการบำบัดน้ำเพื่อป้องกันการเกิดยูงหรือพาหะนำโรคด้วยคลอรีน หรือ สารสกัดชีวภาพ (EM) ขึ้นกับความเหมาะสมของพื้นที่ โดยในส่วนนี้ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงสาธารณสุข

2.3 งบประมาณในการดำเนินงานจะใช้งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก

3. คาดว่าแผนดังกล่าวจะได้ผลมากน้อยอย่างไร รวมทั้งจะเป็นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมในด้านใดบ้างในระยะยาว

คำตอบ

การดำเนินงานตามแผนที่ผ่านมานับได้ว่าได้ผลดีในระดับหนึ่งเนื่องจากคุณภาพน้ำของแม่น้ำสายหลักแม้ว่าจะเสื่อมโทรมบ้างแต่ยังไม่เกิดสภาพน้ำเน่าเสีย

ส่วนน้ำในทุ่งรับน้ำ ณ ปัจจุบัน หลายแห่งมีสภาพแห้ง และหลายแห่งแม้ว่าจะยังไม่สามารถระบายออกได้หมดแต่อยู่ในระดับที่ไม่ท่วมบ้านเรือนประชาชน บางพื้นที่สามารถปล่อยให้แห้งตามธรรมชาติได้ และบางแห่ง ประชาชนต้องการให้ขังน้ำไว้เพื่อเก็บกักไว้สำหรับการทำนา

ส่วนน้ำที่ท่วมขังในเมืองก็เริ่มมีการสูบหรือระบายออกแล้ว และมีการนำโคลนและสารสกัดชีวภาพไปบำบัดน้ำ เช่น ในพื้นที่ของภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดพิจิตร และพิษณุโลก เป็นต้น

4. สำหรับแผนฟื้นฟูหลังน้ำลด จะดำเนินการในเรื่องใดบ้าง และจะเร่งดำเนินการในเรื่องใดเป็นอันดับแรก

คำตอบ

ภายหลังที่ภาวะน้ำท่วมลดระดับลงแล้ว สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือ การตกค้างและหมักหมมของขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ซึ่งอาจทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรค ปัญหาฝุ่นละอองตามพื้นที่ต่าง ๆ ในเมืองโดยเฉพาะบริเวณถนนหรือพื้นที่โล่ง ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อระบบจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ ความเสียหายต่อภาชนะเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ถนนทางเข้าสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ความเสียหายต่อระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวม ได้แก่ ท่อรวบรวมน้ำเสีย เครื่องสูบน้ำเสีย เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในระบบ เป็นต้น โดยมีแผนการดำเนินงาน ดังนี้

1. การจัดการสิ่งปฏิกูลที่ตกค้างในบ่อเกรอะบ่อซึมของอาคารและที่พักอาศัย โดยประสานงานกับกระทรวงสาธารณสุข/จังหวัด/อปท.

2. การจัดการขยะมูลฝอยตกค้างในเมือง

ให้คำแนะนำกับจังหวัดและ อปท. ในการดำเนินการเก็บรวบรวมและขนย้ายขยะมูลฝอยที่ตกค้างในพื้นที่ชุมชนเมืองและที่ตกค้างในแหล่งน้ำเพื่อป้องกันปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยการเก็บกวาดขยะมูลฝอยหลังน้ำลด ควรเก็บกวาดแบบเปียกเพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายของฝุ่น และนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่อยู่ใกล้เคียงหรือประสานพื้นที่ใกล้เคียงในการขอใช้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเป็นการชั่วคราว ตลอดจนจัดภาชนะรองรับขยะมูลฝอยทดแทนของเดิมที่เสียหาย

3. ปรับปรุงซ่อมแซมสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งขณะนี้ มี 4 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนคร นครสวรรค์ เทศบาลเมืองอ่างทอง เทศบาลเมืองชัยภูมิ และเทศบาลเมืองสิงห์บุรี

4. ปรับปรุงซ่อมแซมระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวมที่ได้รับความเสียหาย จำนวน 14 พื้นที่ ได้แก่ เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เทศบาลเมืองน่าน เทศบาลเมืองอุทัยธานี เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี เทศบาลเมืองชัยนาท เทศบาลเมืองสิงห์บุรี เทศบาลเมืองอ่างทอง เทศบาลเมืองปทุมธานี เทศบาลเมืองนครพระนครศรีอยุธยา เทศบาลตำบลพระอินทราชา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เทศบาลนครอุบลราชธานี เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา และเทศบาลเมืองจันทบุรี

ทั้งนี้ การดำเนินงานในข้อ 3. และ 4. ที่ผ่านมาได้ประสานกับเทศบาลต่าง ๆ ในการประเมินความเสียหายเบื้องต้นไว้แล้ว และนำมาจัดทำเอกสารเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณให้กับท้องถิ่นต่าง ๆ และเมื่อน้ำลด จะส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบรายละเอียดของความเสียหายเพื่อทำการปรับปรุงซ่อมแซม ขณะนี้ เจ้าหน้าที่ได้เริ่มเข้าไปทำงานกับท้องถิ่นแล้ว เริ่มจากเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เทศบาลเมืองจันทบุรี เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เทศบาลเมืองอุบลราชธานี เป็นต้น

5. สำหรับสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกหลักวิชาการ ซึ่งมีอยู่ในพื้นที่ 12 จังหวัด จะให้คำปรึกษาต่อ อปท. ในการจัดทำรายละเอียดการปรับปรุงพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอยเพื่อให้ถูกหลักวิชาการ และให้ อปท. ใช้ในการขอสนับสนุนงบประมาณต่อไป ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี และนนทบุรี

ทั้งนี้ กรมควบคุมมลพิษได้เสนอแผนงาน/โครงการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์อุทกภัยต่อคณะรัฐมนตรี โดยประมาณการวงเงินที่จำเป็นต้องใช้รวมทั้งสิ้น 69,568,626 บาท แบ่งเป็นงบของกรมควบคุมมลพิษเอง จำนวน 3,402,660 บาท และจะขอใช้งบกลางปี 2550 รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น จำนวน 66,165,966 บาท

5. ปัญหาผลกระทบต่อปลาในกระชัง จังหวัดปราจีนบุรี

จากสภาพน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี ได้มีการผันน้ำเข้าไปเก็บกักไว้ในทุ่งสารภี โดยเป็นทุ่งขนาดใหญ่ อยู่ในพื้นที่ลุ่มต่ำ จึงมีปัญหาน้ำท่วมขังและเกิดภาวะน้ำเน่าเสียในทุ่ง ทั้งนี้ คลองสารภีเป็นคลองที่รับน้ำจากทุ่งสารภีและเชื่อมต่อกับแม่น้ำปราจีนบุรี

จากการติดตามคุณภาพน้ำในทุ่งสารภีช่วงที่ผ่านมาพบว่า มีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ค่า DO ประมาณ 0.2 – 0.5 มก./ล. โดยกรมชลประทานได้เร่งระบายน้ำออกจากทุ่งสารภีตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายนฯ ผ่านประตูระบายน้ำคลองสารภี ทำให้คุณภาพน้ำแม่น้ำปราจีนบุรีเริ่มเสื่อมโทรมตั้งแต่อำเภอบ้านสร้าง จนถึงปากแม่น้ำที่บ้านบางแตน อำเภอบ้านสร้าง ตั้งแต่วันที่ 12 พฤศจิกายนฯ ทั้งนี้ ก่อนหน้าที่จะเปิดประตูระบายน้ำคลองสารภี ค่า DO ของแม่น้ำในช่วงวันที่ 30 ตุลาคมฯ มีค่าประมาณ 2.5-3.5 มก./ล. จนถึงช่วงตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายนฯ เป็นต้นมา ปลาในกระชังและปลาในแม่น้ำเริ่มตายและเพิ่มจำนวนมากขึ้น ค่า DO ของแม่น้ำปราจีนบุรีในวันที่ 14 พฤศจิกายนฯ มีค่าระหว่าง 0.2 – 1.0 มก./ล. ส่วนคุณภาพน้ำในทุ่งสารภีมีค่า DO เท่ากับศูนย์ โดยคุณภาพน้ำของแม่น้ำปราจีนบุรีเหนือจุดระบายมีค่า DO เท่ากับ 4.5 มก./ล.

การแก้ไขปัญหา กรมควบคุมมลพิษได้เข้าร่วมประชุมกับผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ในวันที่ 14 พฤศจิกายนฯ ได้กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน โดยให้ลดปริมาณการระบายน้ำจากคลองสารภีและเพิ่มการระบายน้ำจากเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำจากพื้นที่ด้านบนเพื่อเจือจางน้ำเสีย

อย่างไรก็ตาม ชลประทานจังหวัดปราจีนบุรีแจ้งว่า ไม่สามารถลดปริมาณการระบายน้ำจากคลองสารภีได้เนื่องจากเกษตรกรเตือนร้อนไม่สามารถเก็บเกี่ยวข้าวได้ และข้าวจะได้รับความเสียหายหากไม่สามารถระบายน้ำออกจากทุ่งได้ และจะรวมตัวกันประท้วง ดังนั้น จึงหาทางออกว่า ให้เพิ่มการระบายน้ำจากเขื่อน โดยให้ชลประทานหาทางผันน้ำจากเขื่อนท่าด่าน จังหวัดนครนายกมาเจือจางน้ำเสียในแม่น้ำปราจีนบุรีและคลองสารภีให้ได้ ซึ่งอาจจะต้องใช้เครื่องสูบน้ำมาช่วยจำนวนมากและให้ดำเนินการทันที